

den Bestemmelse, at det skal en Enke ikke behøve, da kan det ikke negtes, at derigjennem bliver Fæstekontrakten af betydelig længere Varighed, end den nu er, og det kan heller ikke negtes, at derved kommer Eieren af Gaarden til at lide Tab, det være nu større eller mindre. Eigesaalidt vil man kunne benegte, at ved denne Bestemmelser Indførelse faar en Fæsters Enke en Ret, som hun ikke ifølge sin Kontrakt har til paa en Maade at fæste Stedet bort, til at overdrage Fæstestedet i Brug, en Ret, som efter den nugældende Lovgivning og Forholdets Natur kun tilkommer Eieren. At indføre denne udvidede Ret for Enker for fremtidige Kontraktens Vedkommende, kan der være forskjellige Meninger om vil være rigtigt eller ei; jeg tvivler paa, at Nødvendigheden er meget stor i saa Henseende, men det skal jeg ikke saa stærkt urgere. Det, jeg vil fastholde, er, at den høitærede Indenrigsminister ikke har holdt sig det Princip efterrettelig, som han selv har udtalt og bestemt hævdet ved denne Sags 1ste Behandling. Det glædede mig forsaavidt at høre, at den hele Regjering dog ikke var enig med ham om denne Ting. Selv om det altsaa skulde lykkes den høitærede Indenrigsminister at komme til Enighed med dette Thing, hvad der foreløbig ikke er Udfigt til, har man dog endnu en begrundet Udfigt til, at en saadan Bestemmelse ikke nogenstunde skal kunne blive ophøiet til Lov. Det Mærkeligste imidlertid ved hele denne Stilling, som den høitærede Regjering har indtaget i denne Sag, fremtræder først ved § 10. De tidligere Bestemmelser have søgt at gaa den af mig før omtalte Vej at forbedre Fæstelovgivningen — jeg siger ikke, at de virkelig forbedre den, men de have søgt at forbedre den —; det er Lovens Henfigt. Den sidste Paragraf derimod, § 10, gaar lige affurat en stik modsat Vej, den ophæver Fæstevæsenet. Hvis det høitærede Thing skulde vedtage § 10, som den nu foreligger, ere alle de foregaaende Paragrafer af liden eller slet ingen Vigtighed, thi hvilken Godseier vil, naar det bliver ham tilbudt at gaa den Vej, som § 10 anviser, begaa den — jeg vil ikke sige Dumhed — men ialfald den ubegribelige Mangel paa praktisk Forstand, at

han skulde ville fæste bort efter de haarde Bestemmelser, som ere tagne i de første Paragrafer, og ikke benytte denne § 10 til uden Beføstning eller faa godt som uden Beføstning at komme ud af Forholdet. Jeg veed ikke, om det ligger tydeligt og klart for de Herrer, men det forholder sig ganske simpelt saaledes: naar en Godseier vil beholde en Gaard og ikke har Lyst til at fæste den bort, behøver han blot at erklære til vedkommende Efterladte inden en vis given Tid: jeg vil ikke fæste denne Gaard væf. Dernæst skal den efter denne Paragraf stilles til offentlig Auktion, og Eieren har selv Ret til at købe den. Naar han saa har købt den, og han har en ganske særdeles stor Interesse af at faa Fæstetvangen ophævet strax, ja, saa maa han til at betale for det, saa maa han indbetale $\frac{1}{4}$ i Statskassen. Men hvad Interesse skulde han egentlig have deraf? Ja, i særegne Tilfælde kunde det vel være, naar han nemlig vilde lægge Gaarden ned og drive den i Forening med sin Hovedgaard; men i Almindelighed vil han ikke gaa den dyrere Vej, da han har den billigere tilbage, nemlig at fæste den bort; og naar nu den Fæstekontrakt, han afflutter, har varet i mindst 20 Aar, er Gaarden hans fri og kvit for al Fæstetvang. Han opnaar altsaa derved at faa Fæstetvaugen afløst uden engang at komme til at betale derfor. Hvor meget jeg end personlig kunde ønske, at der i i det Hele taget ikke hvilede nogen Fæstetvang paa Godseiernes Eiendomsret her i Landet, saa tror jeg dog ikke, da den nu engang hviler derpaa og har hvilet i lang Tid og har en historisk Udvikling, som man ikke kan se bort fra, at dette Forslag kan siges at være billigt. Jeg tvivler meget paa, at den høitærede Minister vil være istand til nogenstunde at faa dette Thing til at gaa ind derpaa. Det er nu en Trøst for mig; thi jeg skal ikke negte, at de foregaaende Paragrafer, selv om de bleve ændrede saaledes, at jeg var istand til at stemme paa dem, dog vilde være mig meget imod, og det vilde ikke være mig nogen Glæde at se dem ophøiede til Lov; nu er det mig imidlertid en Trøst, at den høitærede Indenrigsminister har udtalt, at alle